

אמירת קטורת

1. טור אורח חיים הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים סימן קלב

ובסידור רב עמרם כתב לאחר שיסיים ש"צ עושה שלום נוהגים לומר אין כאלהינו וכו' עד אתה הוא מושיענו אתה הוא שהקטירו אבותינו לפניך קטורת הסמים פיטום הקטורת הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה מור וקציעה שבולת נרד וכרכום משקל ששה עשר ששה עשר מנה הקושט שנים עשר קלופה שלשה וקנמון תשעה בורית כרשינה תשעה קבין יין קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא ואם אין לו יין קפריסין מביא חמר חוריין עתיק מלח סדומית רובע הקב מעלה עשן כל שהוא רבי נתן אומר אף כפת הירדן כל שהוא אם נתן בה דבש פסלה ואם חיסר בה אחת מכל סממניה חייב מיתה רשב"ג א הצרי אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף בורית כרשינה ששפין בה את הצפורן כדי שתהא נאה ויין קפריסין ששורין בו את הצפורן כדי שתהא עזה והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה מפני הכבוד... וכן בערב לאחר שיגמרו תפלת ערבית נוהגין לומר פטום הקטרת אבל לא השיר ולמה אומרים פטום הקטרת בבקר ובערב והשיר בבקר בלבד לפי שזה מצותו בבקר ובערב וזה לא היתה מצותו אלא בבקר:

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים סימן קלב

סעיף ב: ...ואומרים אחר סיום התפלה... ויש לומר פטום הקטורת ערב ובוקר אחר התפלה, ואומרים תחלה: אין כאלהינו וכו', אומרים השיר שהלויים היו אומרים במקדש, שחרית לבד ויש שכתבו ליזהר לומר פטום הקטורת מתוך הכתב, ולא בעל פה, משום שהאמירה במקום ההקטרה וחיישין שמא ידלג אחד מסממנים, ואמרינן שהוא חייב מיתה אם חסר אחת מסממניה; ולכן נהגו שלא לאומרו בחול, שממחרין למלאכתן וחיישין שמא ידלג. כשיוצא מבהכ"נ אומר ה' נחני וגו' (תהילים ה, ט) ומשתחוה ויוצא

3. מגן אברהם סימן רלד

...וטוב לומר ג"כ פטום הקטורת...

4. רבינו בחיי ויקרא פרשת שמני פרק ט

(כג) **ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם.** נכנסו שניהם שם כדי שילמדנו משה מעשה הקטורת, לפי שאהרן כל שבעת ימי המלוואים לא היה רשאי ליכנס לפנים מפתח אהל מועד, הוא שכתוב: "ופתח אהל מועד תשב"ו וגו', ועכשיו ביום השמיני הורשה ליכנס שם, ונכנס משה עמו ללמדו מעשה הקטרת, כי משה היה מקריב הקרבנות מתחלה ומקטיר הקטרת, הוא שתמצא בכל העבודות: "ויקח משה", "ויזרוק משה", "ויתן משה", "ויקטר עליו קטורת סמים", כי עד היום השמיני הזה שנתחנך אהרן בכהונה והתחיל בעבודה משה היה מתעסק בכל העבודות כולן, והוא היה הכהן הראשון, והרי הכתוב קוראו כהן, שנאמר: (תהלים צט, ו) "משה ואהרן בכהניו". ואמר: "ויצאו ויברכו את העם", כלומר סמוך להקטרת הקטרת מיד, לפי שבאותה שעה התפלה מקובלת יותר, וכך מנהגו של כהן גדול ביה"כ: היה נכנס לפני ולפנים להקטיר הקטרת ומניח המחיתה בפנים ויוצא ומתפלל על צרכי העם בספוק מחיותן ומזונותיהם ובירידת המטר ובשאר הצרכים. ומה אמר דוד ע"ה: (תהלים קמא, ב) "תכון תפילתי קטרת לפניך", הזכיר הקטרת יותר משאר הקרבנות לפי שהוא קרבן הנבחר והנרצה יותר, גם התפלה באותה שעה יותר מקובלת.

5. בית יוסף אורח חיים סימן קלג

כתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב ז"ל שאין לומר פטום הקטורת אלא מתוך הכתב שמא יחסר אחד מהסמנים ויהא חייב מיתה בקריאה כמו בהקטרה ואולי שמזה הטעם אין אומרים אותו במקצת מקומות אע"פ שאומרים פרשת הקרבנות ע"כ והם דברי ארחות חיים שכתב בשם בעל הלכות. ואני אומר אם הלכה נקבל אבל אם לדין יש תשובה דהא בחיסר אחד מסמניה חייב מיתה (כריתות שם) פירש רש"י חייב מיתה כי עייל ביום הכפורים דכתיב (ויקרא טז ב) ואל יבא בכל עת ולא ימות בזאת יבא אהרן וגו' וכי מעייל קטורת שלא כהלכתה ביאה ריקנית היא וחייב מיתה ע"כ אלמא שאינו חייב מיתה מפני שחיסר אלא מפני שנכנס למקדש ללא צורך. ואפילו לדעת הרמב"ם שכתב בפ"ב מהלכות כלי המקדש (ה"ח) חיסר אחד מסמניה חייב מיתה שהרי נעשית קטורת זרה איכא למימר דטעמיה דכיון דקטורת זרה היא הוי ליה ביאה למקדש שלא לצורך ואפילו אם תמצא לומר שאע"פ שאינו נכנס לפני ולפנים אלא בהקטרה דמזבח הזהב מיחייב מיתה משום מקטיר קטורת זרה כדאשכחן בבני אהרן (ויקרא י א) שנתחייבו מיתה מפני שהקטירו קטורת באש זרה איכא למימר דהיינו דוקא כשהוא מקטיר ממש אבל כשחיסר בקריאה מהי תיתי לן ועוד שכבר הוכחתי לעיל דהא דאם חיסר מסמניה חייב דוקא במחסר אחד מ"א סמנין הוא ודבר קל הוא ליזהר שלא יחסר שום אחד מהם בקריאתו וא"כ לא היה להם בשום מקום לימנע מלאמרם מפני טעם זה:

6. מגן אברהם סימן קלב

וב"י כתב דאינו חייב מיתה אלא מטעם שנכנס למקדש בביאה ריקנית וזה לא שייך עתה... ועוד כ"ב"י דאין מיתה אלא בהקטרה לא באמירה ועוד דאין מיתה אלא במזיד לכן המדקדקים נהגו לאומרו בכל יום וכב"ח בשם רש"ל דאצ"ל אר"א כו' דהרי הקדיש קאי על עלינו וכמש"ל ומ"מ נהגו לאומרו:

7. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ס עמוד א

בעא מיניה אביי מרבה: מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה? תיבעי למאן דאמר תורה מגילה ניתנה, תיבעי למאן דאמר תורה חתומה ניתנה; תיבעי למ"ד תורה מגילה ניתנה, כיון דמגילה מגילה ניתנה, או דילמא כיון דאידיבק אידיבק? תיבעי למ"ד תורה חתומה ניתנה, כיון דחתומה ניתנה אין כותבין, או דילמא כיון דלא אפשר כתיבין? א"ל אין כותבין, ומה טעם? לפי שאין כותבין. איתיביה: אף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה! א"ר שמעון בן לקיש משום ר' ינאי: באל"ף ב"ת. איתיביה: כשהוא כותב, רואה וכותב מה שכתוב בטבלא!...

8. רש"י מסכת גיטין דף ס עמוד א

מגילה מגילה ניתנה - כשנאמרה פרשה למשה היה כותבה ולבסוף מ' שנה כשנגמרו כל הפרשיות חיברן בגידין ותפרן. **חתומה ניתנה** - לא נכתבה עד סוף מ' לאחר שנאמרו כל הפרשיות כולן והנאמרות לו בשנה ראשונה ושניה היו סדורות לו על פה עד שכתבן. **לפי שאין כותבין** - ואפי' למ"ד מגילה מגילה ניתנה כיון דאידיבק אידיבק.

9. שולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רפג

סעיף ב: לא יכתוב מגילה בפני עצמה שיהיו בה פרשיות. ואין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה, ואם דעתו להשלימה לחומש, מותר.

10. ש"ך יורה דעה סימן רפג

לא יכתוב התורה מגילה בפני עצמה כו'. ודעת הר"ף והמרדכי והאגודה ושאר פוסקים דמותר משום עת לעשות לה' הפרו תורתך שהרי אין הכל יודעים בעל פה ואין לכל העולם חומשים בב"ה ויבואו לידי ביטול ק"ש ותפלה וכ"כ הב"ח וכו' שכך המנהג פשוט בכל המדינות:

11. ט"ז יורה דעה סימן רפג

ואין כותבין מגילה לתינוק כו'. זה דעת הרמב"ם והביא בטור דהרי"ף התיר לכתוב מגילה לתינוק להתלמד והקשה עליו רבים וכו' הרא"ש שהתיר משום שאי אפשר לכל עני להיות לו ס"ת שלימה וב"י נתן טעם טוב להרי"ף מדברי התלמוד גם בפרישה ומו"ח ז"ל הביאו ראיות ברורות להיתר וסיים מו"ח ז"ל דיש לנו להתיר וכן הוא המנהג בכל יום ותימה על רמ"א שלא כתב על זה כלום אבל מ"מ אין היתר אלא כדי להתלמד בו משום עת לעשות לה' וגו' אבל אותן שכותבין פסוקים על הכותל לאיזה סימן טוב לאו שפיר עבדי דתורה חתומה נתנה:

12. בית הלל יורה דעה סימן רפג

כתב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת מותר. ...וקשה לי על מה שנוהגין עכשיו בזמן הזה בכל בתי כנסיות לכתוב י"ג מדות על הנייר או בחקיקה על הטבלא ה' ה' אל רחום וחנון וגו' בכתב אשורית כמו ספר תורה, וזה אינו נכון לכתוב מגילה יותר משלש תיבות בשוה עד י"ג מדות שהוא י"ח [תיבות], וזהו שלא כדברי הרמב"ם ולא כדברי רש"י ז"ל. ונראה הטעם משום דעת לעשות לה' הפרו תורתך [תהלים קיט, קכז] שאין כל העולם יודעים בעל פה, ואגב שכותבין על הכל, ומזמור לדוד, נוהגין לכתוב גם י"ג מדות, וכן כתב הב"ח [שם ד"ה וכן] ע"ש:

13. פתחי תשובה יורה דעה סימן רפג

ואין כותבין מגילה עיין (בתשב"ץ ח"א סימן ב') שכתב דמה שאפשר להתיר בזה הוא שיכתוב התיבות חסירות בסופן כגון זה וידב' ה' א' מש' לאמ' דב' א'. או באמצעיתן כגון ברש"ית ברש"ן בלא א' או שיכתוב התיבות מלאות לאמור מושה אהרון דכה"ג לאו ספר מקרי אלא אגרת או שיכתוב האותיות קטועות או האל"ף והלמ"ד מחוברות כגון זה /במקור מופיע שרטוט/ וישנה כל האותיות שינוי זה עד שלא יהיה ג' תיבות סמוכות בלא שינוי בא' מן השינויים הנזכרים. או יכתוב בכתב מאשי"ט כו' זה הכלל כל כתיבה שיפסול בה ס"ת מותר לכתוב המגילה הזאת ומיהו דוקא פיסול שהוא באיכות הכתיבה אבל פיסול אחר לא. **וכתב עוד** דנראה לו להתיר בכל ענין כדעת הר"ף ז"ל דהאידינא מותר לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בו משום עת לעשות גו'...

14. שו"ת יביע אומר חלק ט - יורה דעה סימן כג

(א) עמדתי ואתבונן במ"ש הגר"ח פלאגי' בכף החיים (סי' טו"ב אות ח") בשם משפט צדק, שנכון לכתוב פרשת פיטום הקטורת והברייתא שלה על קלף או גויל בכתב אשורית כמו בספר תורה, ובכל יום יקרא מתוכה פיטום הקטורת, והיא סגולה לפרנסה טובה ועושר, כי הקטורת מעשרת (יומא כו א) ותמיד תהיה פרנסתו בריח. וכ"כ עוד בספר רוח חיים (סי' קלב סק"ד). ויסודתו בהררי קודש בספר סדר היום לרבינו משה בן מכיר (אשר חי בדורו של מרן הבית יוסף) עמוד ט ז"ל: והחושש על נפשו ראוי לו להשתדל בכל עוז, לכתוב כל ענין הקטורת בקלף כשר בכתובה אשורית, ולקרות אותו פעם אחת בבוקר ופעם אחת בערב, ואני ערב. עכ"ל. והעתיקו הרב מעבר יבק (ענן הקטורת סוף פרק ב דף קסא ע"א). וכן נהגו בכמה קהלות. ולכאורה הרי זה נגד פסק מרן בש"ע יו"ד (סי' רפג ס"ב): לא יכתוב מגילה בפני עצמה מפרשיות התורה, ואין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה. ע"כ. והנה בגיטין (ס א) בעא מיניה אביי מרבה מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה, א"ל אין כותבין, מה טעם לפי שאין כותבין. (ואפילו למ"ד מגילה מגילה ניתנה כיון דאידיבק אידיבק. רש"י). והרי"ף שם כתב, והלכתא כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה, ותמהו ע"ז הרא"ש והר"ן דהא בגמ' איתא להדיא שאין כותבין. וכתב הרא"ש דנראה דס"ל להקל משום דלא אפשר לכל עני שבישראל לכתוב תורה שלימה לבנו.

ב ומרן הב"י (סי' רפג) כתב לדקדק ע"ד הרא"ש, ואסיפא דמילתא כתב ליישב דעת הרי"ף... ואסיקנא עלה, ולא היא דר' יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאגדתא משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, וה"נ מה"ט נמי אמרינן דמותר לכתוב מגילה לתינוק משום עת לעשות לה', ולא קי"ל כרבה. וזהו כפתור ופרח. ע"כ דברי מרן הב"י... ולכן העלה להחמיר, וכדעת הרמב"ם. וכן פסק מרן בש"ע להחמיר כד' הרמב"ם. והב"ח תמה ע"ז, שהרי המנהג פשוט בכל תפוצות ישראל להקל כדעת הרי"ף, וא"כ למה לא חשש הב"י למנהג כל ישראל. וגם הרמ"א לא כתב עליו כלום בהגהותיו, והיא כשגגה היוצאת מפי השליט. ע"כ. וכ"כ הט"ז, וז"ל: הב"י כתב טוב טעם לדעת הרי"ף, ואף הדרישה והב"ח הביאו ראיות ברורות להיתר. וכן המנהג. וכן הש"ך בסק"ג, כתב שכדעת הרי"ף להקל כן כתבו המרדכי והאגודה והב"ח ושכן המנהג פשוט בכל המקומות. ע"כ. גם הרב בית הלל, כתב ע"ד הש"ע, וקשה לי על מה שנוהגים בזה"ז בכל בתי כנסיות לכתוב י"ג מדות על נייר או טבלא, וזה נגד הרמב"ם. ונראה דה"ט משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, שאין כל העולם יודעים בעל פה, ואגב שכותבין מזמור לדוד וכו' נהגו לכתוב גם י"ג מדות. ע"ש. והנה גם בשו"ת התשב"ץ ח"א (סי' ב) כתב, ונראה להיתר לכתוב בכל ענין כדעת הרי"ף, משום עת לעשות לה', ושכן העלה הרא"ש. ע"ש... ג) והנה לפי מ"ש בשו"ת חקרי לב (חאו"ח סי' נד דף צו ע"ב) שכלל גדול יש בדינו שיעקר חיבורו של מרן הוא הבית יוסף, ועליו יש לסמוך ולא על מ"ש בש"ע וכו'. ע"ש. כאן הרי מרן העלה ליישב בטוב טעם דברי הרי"ף, ושזה כפתור ופרח, א"כ יש לסמוך ע"ז להקל, משום עת לעשות לה'. אבל מרן החיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סי' סט) כתב דהיכא שסתם מרן בש"ע היפך ממ"ש בב"י העיקר כמ"ש בש"ע. ע"ש... ועכ"פ נראה דלכתחלה אין ראוי לכתוב פ"טום הקטורת בפני עצמה, רק בדיעבד מותר לקרוא בה, כמ"ש בשו"ת גנת ורדים הנ"ל. ובכ"פ החיים סופר (סי' קלב אות נג) הביא דברי הגר"ח פלאגי' שנכון לכתוב פ"טום הקטורת בכתב אשורית על קלף. ע"ש. ולפי האמור אין לעשות כן לכתחלה*). והנלע"ד כתבתי.

15. שו"ת יביע אומר חלק ט - יורה דעה הערות סימן כג

ודע שאע"פ שכתב בשו"ת התשב"ץ ח"א (סי' ב) וז"ל: "זוה הכלל שכל כתיבה שיפסל בה ס"ת מותר לכתוב בה מגלה לתינוק להתלמד בה". מ"מ לא יועיל לכתוב לכתחלה מגלה כזאת מנוקדת, ע"פ המבואר בש"ע (יו"ד סי' רעד ס"ז), שספר המנוקד פסול, ואפילו הסירו אח"כ הניקוד ממנו, וה"ט משום דקי"ל יש אם למסורת, וכיון שהוא מנוקד אין כאן מסורת אלא מקרא, מ"מ לאו כלל הוא שכל הפוסל בס"ת מותר במגלה כזאת, שהרי סיים התשב"ץ, "ומיהו דוקא פיסול באיכות הכתיבה, אבל פיסול אחר לא, שהרי אמרו (שבת קטו ב) שאם היו כתובות בסם בסיקרא מצילים אותם מפני הדליקה, אע"פ שס"ת נפסל בכך, וכן פרשת סוטה היתה על טבלא של זהב, ואפ"ה מצילים אותה מן הדליקה, גם בגמ' גיטין (ס א) פריך מההיא דפרשת סוטה, ובודאי שס"ת נפסל בכך דהא בעינן שיהיה על הגויל או על הקלף, ואפ"ה לא שריא אלא בסירוגין, וכן הלוחות האלה שכותבים בהם המגילה הזאת להתלמד בה, פסולה לס"ת, דבעינן עור בהמה טהורה, אלמא שלא כל פיסול בס"ת, מתירין במגילה, אלא פיסול שהוא חסרון אותיות ושינוי צורתם, שאין כאן כתיבה כלל וכו'". ע"ש. וע' בשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' רנד) ד"ה ובחי' לפרק הניזקין, שכתב, לכאורה טעמא בעי, דמ"ט יש לאסור לכתוב מגילה מגילה מן התורה, ונ"ל ע"פ מ"ש הבית יוסף באו"ח (ר"ס מט). [וכן הוא בהר"ן מגילה פ"ד, דף יד ע"א, בד"ה ירושלמי]. דה"ט דקי"ל דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בע"פ, משום דאיכא מילי טובא דמדרשי מתוך הכתב כגון יתרות וחסרות וקרי ולא כתיב וכיו"ב, ואי אמרת להו בע"פ בצרי להו. ע"כ. וה"ט גופיה שייך בהא שאין כותבים מגילה מגילה, משום שדרשות רבות נדרשות מסמיכות הפרשיות להדדי מדסמכו ענין לו, [וכמ"ש בברכות (י א) סמוכים מן התורה מנין, שנאמר סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר]. וכמו שפירש רש"י בשיר השירים (ה. טו) א"ר שמואל בן גרא פרשיות שבתורה יש להן כותרות למעלן ובסיס למטן, וסמוכות לפניהם ולאחריהם, כגון פרשיות של שביעית ויובל וכו'. ע"ש. ואפילו לר' יהודה דלא דריש סמוכים כי אם במשנה תורה, מ"מ היכא דמופנה דריש (יבמות ד א), ולכן אין לכתוב מגילה לבדה ולא לשנות הפרשה ממקומה וכו'. ע"ש. ולכאורה לפ"ז מה הקשו בגמ' (גיטין ס א) מפרשת סוטה שנכתבה על טבלא של זהב, הרי התם נכתבה רק לצורך שעה, ולא ניתנה להדרש על ידה. וצ"ל דס"ל למקשן דלא פלוג רבנן, דאף בדאורייתא אשכחן שהקפידה התורה לאסור משום לא פלוג, וכמ"ש המשנה למלך (פ"ג מאיסורי מזבח ה"ח). ע"ש. וע' להגאון מהר"י הלוי בגנת ורדים (א"ח כלל ב סי' כח) סוף ד"ה ראה ראיתי, שכתב, דס"ל להרא"ש דה"ט שאין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה, משום זלזול, שכיון שהוא דבר מועט איידי דזוטר מירכס, ומביא דברי תורה למקום זלזול. ומש"ה אם דעתו להשלימה מותר, שכיון שדעתו להשלימה מנטר נטר לה וליכא למיחש שיאבדה וכו'. ע"ש. ולפ"ז הא דפריך מפרשת סוטה הכתובה על טבלא של זהב, צ"ל שהוא משום לא פלוג, וכנ"ל. וכיו"ב אשכחן בב"ב (יד ב) ולכתביה לחודיה, איידי דזוטר מירכס. ע"ש. וע"ע מה שכתבו להעיר בנ"ד בקובץ בית הלל (גליון ד עמוד פג והלאה, וגליון ה עמוד קו). ע"ש.